

Alþingi  
Erindi nr. **P 138/13**  
komudagur 22.10.2009



talsmaður neytenda

Alþingi - nefndasvið  
B.t. ritara félags- og tryggingamálanefndar  
Alþingi  
150 Reykjavík

Embætti talsmanns neytenda  
Forbrugertalsmanden  
The Consumer Spokesman

tn@tn.is www.tn.is

Höfðaborg  
Borgartúni 21, 2. hæð  
IS-105 Reykjavík  
Sími 510 1100, fax 510 1101

Reykjavík, 22.10.2009  
Tilv. 2008/0013 - 2.1 j  
GT

**Efni: Umsögn talsmanns neytenda um 69. mál, frv. til laga um aðgerðir í þágu einstaklinga, heimila og fyrirtækja vegna banka- og gjaldeyrishruns (138. löggj.þ.)**

### ***Heildarmat og tillaga***

Að teknu tilliti til neðangreindra ábendinga minna og athugasemda tel ég frumvarp (frv.) þetta til hagsbóta fyrir neytendur eins og rakið skal í umsögn hér að neðan eins og skammur frestur leyfir.

Legg ég vinsamlegast til að frv. verði samþykkt af Alþingi að teknu tilliti til þeirra athugasemda og ábendinga sem fram koma hér á eftir.

### ***Tilfni og samráðsskortur***

Vísað er til samtals við ritara félags- og tryggingamálanefndar í síma í dag þar sem gefinn var kostur á skriflegri umsögn talsmanns neytenda samdægurs um ofangreint þingmál. Talsmanni neytenda hefur hvorki borist bréflégt erindi frá nefndasviði um umsögn um mál þetta né boð um fund með nefndinni af þessu tilefni. Harma ég þennan mikla flýti og skort á tækfæri til þess að gefa ítarlega umsögn um þetta brýna mál innan hæfilegs frests því eins og kunnugt er lýtur frumvarpið að brýnum hagsmunum og réttindum neytenda sem talsmaður neytenda hefur látið sig mjög varða undanfarið ár og lengur ef litið er til skyldra málefna. Er þessi skortur á upplýsingagjöf og umsögn til þessa einkum gagnrýnisverður að mati undirritaðs þar sem stjórnvöld hafa þrátt fyrir ítrekaðar tilraunir undirritaðs o.fl. aðila, sem látið hafa sig hagsmuni skuldara varða, ekkert samráð haft við talsmann neytenda eða aðra óháða fulltrúa lántakenda um frumvarpið. Aðeins hafa verið kynntar einhliða lauslegar hugmyndir ráðherra og nefndar á vegum ráðherra annars vegar og hlýtt á tillögur og hugmyndir ýmissa fulltrúa lántakenda hins vegar. Sér þess þó lítt stað í frv. Vegna hins skamma fyrirvara sem gefinn er skal hér aðeins vikið að brýnustu

#### talsmaður neytenda

- stendur vörð um hagsmuni og réttindi neytenda
- stuðlar að aukinni neytendavernd
- gefur út rökstuddar álitserðir
- gerir tillögur um úrbætur
- kynnir reglur um neytendamál
- leiðbeinir um meðferð ágreiningsmála
- bregst við brotum gegn réttindum og hagsmunum neytenda
- er óháður fyrirmælum frá öðrum

og augljósustu atriðum sem koma í ljós við lestur frv.

Fyrir liggur að samráð hafi verið haft við fulltrúa kröfuhafa um frumvarp þetta og er það afar gagnrýnisvert að mínu mati að enn halli á jafnvægi milli neytenda og kröfuhafa að því er kynningu eða samráð varðar þegar stjórnvöld - og eftir atvikum löggjafinn - leggja fram tillögur um réttarstöðu milli þessara aðila.

Þar sem beðið hefur verið í heilt ár eftir almennum aðgerðum til lausnar treysti ég mér þó varla til þess að leggja til frestun á meðferð frv. þessa og vænti þess frekar að þetta verði fyrsta skrefið í almennum aðgerðum til lausnar og að raunverulegt samráð verði viðhaft - einnig við fulltrúa neytenda eða lántakenda - við næstu skref, sbr. hugmyndir mínar hér að neðan.

Loks vil ég ítreka það sem komið hefur fram opinberlega af minni hálfu að ég tek undir tillögur ASÍ um úrbætur á löggjöf um greiðsluaðlögun en tel að meira þurfi að koma til til handa neytendum vegna skuldavanda þeirra.

### ***Almennt um frumvarpið***

Hvað sem ofangreindu líður vil ég fagna því að umrætt frv. er fram komið enda felst að mínu mati í því viðurkenning stjórnvalda - og ef að líkum lætur löggjafans - að þörf sé *almennari* aðgerða til *lausna* á þeim vanda sem neytendur stóðu frammi fyrir í kjölfar banka- og gengishruns fyrir rúmu ári. Horfi ég þá til varanlegri lausna en tímabundinnar lækkunar á greiðslubyrði eins og frumvarpið virðist einkum stefna að. Vísa ég til tillagna minna um gerðardómslausnir sem kynntar hafa verið á vefsvæði embættisins, [www.talsmadur.is](http://www.talsmadur.is), og á fjölmörgum fundum hjá þeim sem óskað hafa.

### ***1. og 2. gr. - markmið***

Fyrst vil ég taka undir þau markmið sem rakin eru í 1. gr. frv. og áréttuð í 2. gr. frv. um að koma eigi á jafnvægi á virði eigna og greiðslugetu annars vegar og fjárskuldbindinga hins vegar. Í 2. gr. frv. er reyndar rætt um eftirgjöf en þar vil ég heldur nota hugtakið niðurfærslu sem ekki er eins gildishlaðið.

Ég geri ekki athugasemd við það að eftirlitsskyldum aðilum á fjármálamarkaði sé heimilt að móta sín á milli samræmdar verklagsreglur en geri hér að neðan tillögu um viðbót að því er varðar samráð við gerð þeirra.

### **1. mgr. 3. gr. - aðild óháðs fulltrúa neytenda**

Ég legg til að í 1. málslíð 1. mgr. bætist á eftir orðinu „skulu“ orðin „í samráði við talsmann neytenda“ þannig að 1. málslíður 1. mgr. 3. gr. hljóði svo:

„Kröfueigendur skulu í samráði við talsmann neytenda setja sér reglur um skuldbreytingar og breytingar á skilmálum skuldabréfa og lánessamninga sem kunna að leiða til eftirgjafar skulda eða annarra ívilnana fyrir skuldara.“

Hugsa má sér að einhver annar sem talist getur óháður fulltrúi neytenda komi að slíku samráði en ég tel allsendis ófært að bönkum og öðrum kröfuhöfum sé veitt sjálfðæmi í slíkri reglusetningu. Þá tel ég að í staðfestingarskyldu Fjármálaeftirlitsins, sbr. 2. mgr. 3. gr. frv., felist ekki nægileg trygging fyrir því að óháð neytendasjónarmið komist að við mótun almennra sanngirnireglna, sbr. tillögur um slík sjónarmið hér að neðan.

### **3. mgr. 3. gr. - lögmæti og neytendasjónarmið**

Þá legg ég til að nýr töluliður bætist við í 3. mgr. 3. gr. sem hljóði svo:

„Forsendusjónarmiða og annarra neytendasjónarmiða.“

Enn fremur legg ég til að í 5. tl. bætist á eftir orðinu „Skýrleika“ orðið „lögmætis“ þannig að töluliðurinn hljóði svo:

„Skýrleika, lögmætis og réttmætis kröfu kröfueiganda.“

Ljóst má vera að óheppilegt væri ef skuldaaðlögun innan banka liti fram hjá lögbundnum neytendasjónarmiðum - þ.m.t. svonefndum forsendubresti - ekki síst gagnvart svonefndum gengislánum. Enn síður geta bankarnir - sín vegna, þjóðfélagsins vegna og gagnvart neytendum - horft fram hjá réttmætum og útbreiddum vafa um lögmæti gengislána en langur tími getur liðið þar til Hæstiréttur gefur fordæmisgefandi svar um þann réttarágreining, sbr. tillögur mínar í því skyni að flýta úrlausn þess ágreinings.

### **Frestun fullnustugerða**

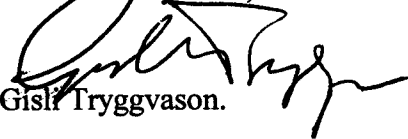
Meðan frekari almennar aðgerðir til lausnar skuldavanda neytenda eru undirbúnar í samráði við fulltrúa þeirra legg ég til að framlengd verði heimild

til frestunar fullnustugerða gagnvart neytendum sem ákveðin var með lögum sl. vetur.

### **Lokaorð**

Vegna þess skamma frests sem gefinn var, sbr. inngang umsagnar þessarar, gefst ekki kostur á frekari ábendingum og athugasemdum en ég áréttu gagnrýni mína á málsmeðferð þessa og endurtek að ég fagna þeirri viðurkenningu sem felst í frv. þessu. Ef tími gefst til og nefndin hefur áhuga er ég vitaskuld reiðubúinn til þess að funda með nefndinni til þess að dýpka samráð um hentugar lausnir í þágu skuldugra neytenda.

Virðingarfyllt,  
talsmaður neytenda,



Gísli Tryggvason.